

8 júlí 1979

X

Umsögn um framkvæmdir í Langá á Mýrum vorið 1979

Að beiðni sýslumanns Mýra-og Borgarfjarðarsýslu kannaði undirritaður starfsmaður Veiðimálastofnunarinnar rask vegna framkvæmda í Langá. Framkvæmdirnar áttu sér stað fyrir landi Stangarholts. Unnið hefur verið með ýtu og verða framkvæmdirnar taldar upp sem ýtuvinna 1,2 o.s.f.

Ýtuvinna 1: Ca. 700m. fyrir neðan sumarbústað Reynis Sigurðssonar hefur áin runnið í tveimur kvíslum. Annarri kvíslinni hefur verið lokað en í hina hefur steinum verið raðað þvert yfir kvíslina til að mynda veiðistað. Kvísl sú er lokað varhefur haft góð uppeldisskilyrði fyrir laxaseiði. Lengd hennar er um 250-300 m. Breidd kvíslarinnar hefur verið um 10 m. Uppeldissvæði það sem eyðilaggt hefur verið er því um 2500-3000 m². Garðurinn er að mestu úr mól sem ýtt hefur verið úr þurrlagða árfarveginum, og er lengd gæðsins um 100 m.

Ýtuvinna 2: Skammt fyrir ofan hefur annarri kvísl verið lokað með u.þ.b. 40 m. löngum malargarði sem ýtt hefur verið að mestu upp úr þurrlagða árfarveginum. Í hina kvíslina hefur steinum verið raðað þvert yfir hana til þess að mynda veiðistað. Lengd þurrlögðu kvíslarinnar hefur verið um 150 m. og breiddin um 8 m.

Uppeldissvæðið sem eyðilaggt hefur verið er um 1200 m².

Ýtuvinna 3: Ca. 700 m. fyrir ofan sumarbústað Reynis hefur áin verið þrengd með ca. 120 m. löngum malargarði. Breidd árinna hefur upphaflega verið ca. 25 m. en er nú um 15 m. Einnig hefur steinum verið raðað þvert yfir ána til að mynda veiðistað. Botn þurrlagða svæðisins hefur verið sámilegur til uppeldis á laxaseiðum. Uppeldissvæðið sem eyðilaggt hefur verið er um 800 m². Mölinni hefur að mestu verið ýtt upp úr þurrlagða árbotninum.

Ýtuvinna 4: Ca 600 m. ofar hefur áin verið þrengd með ca. 300 m. löngum malargarði sem ýtt hefur verið að mestu upp úr þurrlagða árfarveginum. Breidd árinna hefur verið um 25 m. en er nú um 15 m. Jafnframt hefur steinum verið raðað þvert yfir ána á þremur stöðum til að mynda veiðistaði. Botn þurrlagða svæðisins hefur verið sámilegur til uppeldis laxaseiða. Uppeldissvæðið sem eyðilaggt hefur verið er u.þ.b. 3000 m².

Ýtuvinna 5: Fyrir neðan sumarhús Hafsteins er garður er liggur út í ána. Tilgangur hans er sá að mynda veiðistað. Ekki verður séð að þessar framkvæmdir spilli ánni að neinu marki.

Einnig hefur áin verið þrengd á að minnsta kosti tveimur stöðum fyrir ofan sumarbústað Hafsteins með malargörðum, en undirritaður

hefur ekki litið nánar á þær framkvæmdir.

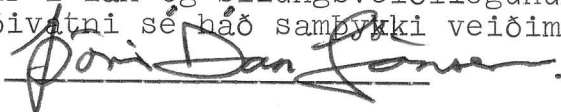
Athugasemdir.

Gönguseiðaframleiðsla hvers svæðis í straumvatni er ein raunhæfasta viðmiðun um heppileika svæðisins til uppeldis laxaseiða. Því miður er ekkert vitað um þetta í Langá, en ef miðað er við aðrar íslenzkar ár má segja að 1-10 gönguseiði alist upp á 100 m², allt eftir heppileika viðkomandi svæðis til uppeldis. Sérhver röskun er minnkar uppeldissvæði árinna veldur því að færri laxar ganga í ána og þá í samræmi við stærð svæðisins sem eyðilaggt hefur verið. Ætla má að við ýtuvinnu 1 og 2 hafi um 3700-4200 m² verið eyðilagðir sem uppeldissvæði. Eins má ætla að það svæði hafi framleitt 5 gönguseiði á 100 m². Þá myndi það svæði hafa gefið um 185- 210 gönguseiði. Svæði það sem ýtuvinna 3 og 4 hefur eyðilaggt er ekki eins heppilegt til uppeldis laxaseiða og má ætla að þar séu uppeldisskilyrði fyrir 1 gönguseiði á 100 m². Svæðið er um 3800m² og framleiðslan því um 38 gönguseiði.

Framkvæmdirnar hafa samkvæmt framanskraðu rýrt uppeldisskilyrði fyrir ca. 220-250 gönguseiði. Ef miðað er við 20% endurheimtur (endurheimtur á náttúlegum laxaseiðum er yfir 20% í Elliðaánum) lætur nærri að 44-50 laxar hefðu komið frá þessum svæðum, og er þá ekki reiknað með þeim svæðum fyrir ofan sumarhús Hafsteins sem eyðilögð hafa verið. Svæði þau er ýtuvinna 1 og 2 hafi eyðilaggt eru með betri uppeldissvæðunum í neðri hluta Langár. Þess ber að geta að hér að framan hefur einungis spáð í líkur um uppeldisgetu svæðanna og er því varhugavert að taka þessar tölur of bókstaflega. En ljóst er að framkvæmdirnar hafa rýrt framleiðslugetu árinna.

Við framkvæmdirnar hefur framburður árinna aukist nokkuð (tímabundið) en það getur haft neikvæð áhrif á afkomu seiða neðar í ánni, sérstaklega þeirra seiða sem eru að klekjast úr hrogni á þessum tíma árs sem framkvæmdirnar áttu sér stað. Það verður að hafa það hugfast að áin er ein heild og að allar aðgerðir sem spilla ákveðnum svæðum spilla einnig ánni sjálfri frá upptökum niður að ós.

Rétt er að leita álits starfsmanna Veiðimálastofnunarinnar áður en ráðist er í nokkrar framkvæmdir sem eru til þess að breyta ánni frá sinni náttúrulegu mynd, enda segir í lax og silungsveiðilögunum að gerð hverskonar mannvirkja í veiðivatni sé háð samþykki veiðimálastjóra.

Þórir Dan Jónsson

25. maí 1979.

Umsögn um framkvæmdir í Langá á Mýrum vorið 1979.

Að beiðni sýslumanns Mýra- og Borgarfjarðarsýslu könnuðu undirritaðir starfsmenn Veiðimálastofnunarinnar rask vegna framkvæmda í Langá. Framkvæmdirnar áttu sér stað í vor við hólma fyrir ofan og neðan Glanna.

Fyrir neðan Glanna hafði verið keyrt mól í fjóra garða sem liggja út í nyrðri kvíslina, en þeir voru misilla farnir eftir flóðin í vetur. Efni til verksins hafði verið sótt í bing á hólmanum, en bingnum hefur verið rutt upp eigi síðar en í fyrra. Ekki var að merkja að neitt rask hafi verið unnið í ánni sjálfri í vor, og hefur tilgangur framkvæmdanna nú því einungis verið að styrkja garðana, en nyrðri kvíslin var búin að brjóta þá niður við hólmann. Bakkin gegnt görðunum er stöðugur og áttu þeir því ekki að hafa teljandi áhrif á landrof, né heldur breytingar á árfarveginum. Hinsvegar verða þessar garðar aldrei til friðs, uppistaða þeirra er mól sem áin brýtur niður í flóðum og hefur það neikvæð áhrif á lífríki árinna. Garðar þessir bæta veiðiskilyrðin í kvíslinni en nær hefði verið að byggja þá úr grjóti. Þá hefði tvennt áunnist, garðurinn orðið stöðugur og uppeldisskilyrði fyrir laxaseiði skapast við og í garðinum.

Fyrir ofan Glanna hafði kvísl neðst í hólmanum verið lokað með malar-görðum, en efni í þá rutt úr árfarveginum. Við þetta dýpkaði árfarvegurinn en slíkt kemur af stað skriði á botninum allt upp að næsta fossi. Slíku botnskriði fylgir umtalsverð rýrnum á frumframleiðslu (ásetuþörungum) í ánni og þá um leið rýrnum á framleiðslu botndýra, en á þeim nærast einmitt laxaseiðin. Jafnframt verður röskun á dreifing seiðanna í ánni. Skark sem þetta eykur einnig (tímabundið) framburð árinna, en það getur haft neikvæð áhrif á afkomu seiða neðar í ánni, sérstaklega þá seiðanna sem eru að klekjast úr hrogni á þessum tíma árs.

Aðgerðir sem þessar geta stórspillt ánum, og er rétt að leita álits starfsmanna Veiðimálastofnunarinnar áður en ráðist er í framkvæmdir. Áin er ein heild og allt skark í ánni getur haft afdrifaríkar afleiðingar á lífríki hennar, rétt eins og ein skemmd kartafila getur eyðilagt allt útsæði þeirra í Þykkvabænum.

Tumi Tómasson

Þórir Dan Jónsson